

Κείμενο Εργασίας Νο 22/2011

**Εθνική Οργάνωση για την  
εκμετάλλευση του Διαστήματος:  
Επιλογές για τους Λήπτες Αποφάσεων.**

**Αλέξανδρος Κ. Κολοβός**

**Σεπτέμβριος 2011**

Copyright © 2011

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΕΛΙΑΜΕΠ)

Βασ. Σοφίας 49, 106 76 Αθήνα

Τηλ.: (+30) 210 7257110, Fax: (+30) 210 7257114, e-mail: [eliamep@eliamep.gr](mailto:eliamep@eliamep.gr)

url: [www.eliamep.gr](http://www.eliamep.gr)

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος

Κείμενο Εργασίας Νο 22/2011

Εθνική Οργάνωση για την εκμετάλλευση του Διαστήματος:

Επιλογές για τους Λήπτες Αποφάσεων

**Αλέξανδρος Κ. Κολοβός**

Διδάκτωρ Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, με εξειδίκευση στο Διάστημα - Ταξίαρχος ε.α. Πολεμικής Αεροπορίας, πρώην προϊστάμενος του Εθνικού Κέντρου Διαστημικών Εφαρμογών ΥΠΕΘΑ

---

*Το ΕΛΙΑΜΕΠ δεν υιοθετεί ως ίδρυμα πολιτικές θέσεις. Καταβάλλει μάλιστα προσπάθεια να παρουσιάζονται στα πλαίσια των εκδηλώσεων του και στο μέτρο του δυνατού όλες οι υπάρχουσες απόψεις. Υπό το πρίσμα αυτό, οι αναλύσεις και οι γνώμες που δημοσιεύονται στις σειρές του θα πρέπει να αποδίδονται αποκλειστικά στους συγγραφείς και να μην θεωρούνται ότι αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τις απόψεις του ιδρύματος, του διοικητικού συμβουλίου του, της διεύθυνσης ή των κατά περίπτωση και καθ' οιονδήποτε τρόπο συνεργαζομένων φορέων.*



**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
ΜΕΛΩΝ ΕΛΙΑΜΕΠ**

**Ζητήστε μας να σας ενημερώσουμε!**

**[members.eliamep@eliamep.gr](mailto:members.eliamep@eliamep.gr)**

**Τηλ. 210 7257110**

**Εδώ θα βρείτε το [Δελτίο Εγγραφής](#)**

## Σύντομο Βιογραφικό

Ο Αλέξανδρος Κ. Κολοβός είναι Διδάκτωρ του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, με εξειδίκευση στο Διάστημα. Υπηρέτησε στη Πολεμική Αεροπορία από όπου αποστρατεύτηκε το 2008 με το βαθμό του Ταξιάρχου. Από το 1991 ως το 2006 υπήρξε προϊστάμενος του Εθνικού Κέντρου Διαστημικών Εφαρμογών (ΕΚΔΕ). Εισηγήθηκε τη Πολιτική για το Διάστημα του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, το Πρόγραμμα Παρατήρησης Γης όπως αυτό υλοποιείται σήμερα (Helios-2-MUSIS), και τη συγκρότηση ειδικού Γραφείου στο Επιτελείο Υπουργού. Στο πλαίσιο δύο ελληνικών Προεδριών ανέπτυξε πρωτοβουλίες για την Πολιτική Διαστήματος της ΔΕΕ (1998) και την αναγνώριση του ρόλου του Διαστήματος στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΠΑΑ, 2003) που έγιναν δεκτές. Το χρονικό διάστημα 1995-2007 συμμετείχε σε όλες τις διυπουργικές Επιτροπές για το Διάστημα. Διδάσκει τη Διαστημική στη Σχολή Ικάρων.

## Περίληψη

*Η παρέμβαση στοχεύει στην ενημέρωση των Ληπτών Αποφάσεων στο τομέα της χρήσης του Διαστήματος. Αν και το ευρύτερο πλαίσιο δράσης έχει καθοριστεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο από την Πολιτική Διαστήματος της ΕΕ (2007), εν τούτοις τόσο αυτή όσο και οι συστάσεις της έχουν εν πολλοίς αγνοηθεί στην Ελλάδα. Κυρίαρχο το κενό στην απαραίτητη θεσμική οργάνωση, για την οποία έχουν γίνει πολλές προσπάθειες την τελευταία δεκαετία, επί ματαίω. Η Ελλάδα στερείται καθορισμένης Εθνικής Πολιτικής για το Διάστημα καθώς και κεντρικό Φορέα για τα ζητήματα αυτά, ενώ αντίθετα διαθέτει αποσπασματικές διυπουργικές δράσεις στο χώρο αυτό, που ορθολογικά θα έπρεπε να ακολουθήσουν το καθορισμό της Εθνικής Πολιτικής. Ορισμένες από τις δράσεις αυτές έχουν και υψηλό κόστος και δεν διατίθενται για να καλύψουν απαιτήσεις του συνόλου των χρηστών, για διάφορους λόγους εκ των οποίων η συνεργασία και ο συντονισμός, ελλείπει κεντρικού φορέα, αναδεικνύονται ως η κύρια αιτία. Η ανάλυση, εντοπίζει ότι σε επίπεδο ΕΕ η εκμετάλλευση του Διαστήματος εντάσσεται στο λειτουργικό πεδίο της Ανταγωνιστικότητας (δίνοντας έμφαση στη βιομηχανική του διάσταση), ενώ στην Ελλάδα το θέμα παρακολουθείται στο τομέα της Παιδείας με έμφαση στην έρευνα, που όμως δεν είναι ο χώρος που διαθέτει τις υψηλότερες δαπάνες. Η παρέμβαση προτείνει διάφορες επιλογές που έχουν ακολουθήσει και άλλες χώρες και θεωρεί ότι ορθολογικά ο χώρος υπαγωγής ενός εθνικού φορέα θα πρέπει να ακολουθήσει τις διεθνείς επιλογές. Η ανάλυση, επισημαίνει ότι τα δορυφορικά μέσα, είναι «συστήματα για κατανάλωση» που πρέπει να κατευθυνθούν στην κάλυψη των αναγκών του συνόλου των διυπουργικών χρηστών και συμπεραίνει ότι χωρίς ηγετικό σημείο αναφοράς –κεντρικό Φορέα, υπεύθυνο για το συντονισμό, σχεδιασμό, λήψη αποφάσεων, αλλά και έλεγχο, είναι αδύνατο να δομηθεί ικανοποιητικά οποιαδήποτε δραστηριότητα και ότι η όποια λύση επιλεγεί θα πρέπει να προταθεί από μία ανεξάρτητη Μελέτη ειδικών.*

## Λέξεις Κλειδιά

*Διάστημα, δορυφόροι, Πολιτική Διαστήματος, Ευρωπαϊκή Πολιτική Διαστήματος, εθνική Οργάνωση, φορέας, ΕΕ, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Διαστήματος, Ανταγωνιστικότητα, Βιομηχανία, Έρευνα, ESA, ESPI, ΕΛΙΑΜΕΠ, ΕΟΔ, ΥΠΕΘΑ, ΓΓΕΤ, ΥΠΡΟΠΟ, ΥΠΕΚΑ, Παιδείας, παρατήρηση γης, επικοινωνίες, πλοήγηση, έρευνα-διάσωση, Επιτροπή Σοφών, συντονισμός, ΚΕΠΠΑ, Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας, ΕΠΑΑ, CFSP, ESDP, Space, Helios-2, MUSIS, Meteosat, Hellas Sat, Galileo/EGNOS, GMES, COPUOS.*

# Εθνική Οργάνωση για την εκμετάλλευση του Διαστήματος: Επιλογές για τους Λήπτες Αποφάσεων

του Αλέξανδρου Κολοβού

## Η αφύπνιση των ληπτών απόφασης ως κύριο ζητούμενο.

Η σύντομη, παρούσα παρέμβαση στοχεύει κυρίως στην ενημέρωση των Ληπτών Αποφάσεων για τα ειδικότερα ζητήματα της πολιτικής του Διαστήματος. Οι τελευταίοι, λόγω του ετερόκλητου επιστημονικού τους υπόβαθρου, αλλά και της συχνής εναλλαγής στις ηγετικές θέσεις, στερούνται πολλές φορές των απαραίτητων ειδικών γνώσεων που θα τους επέτρεπαν να έχουν μία ολοκληρωμένη εικόνα σε ορισμένα θέματα και κυρίως του ιστορικού τους.

Ο βαθμός δυσκολίας αυξάνει για τα θέματα του Διαστήματος λόγω των πολλαπλών χρήσεών του, αφού διεθνώς η εκμετάλλευση του καλύπτει στρατιωτικές, πολιτικές, οικονομικές και ερευνητικές διαστάσεις. Επειδή όλες οι προαναφερόμενες διαστάσεις αλληλεπιδρούν εμπλέκοντας πολλά Υπουργεία και φορείς του δημοσίου και του βιομηχανικού / ερευνητικού / ιδιωτικού τομέα του εσωτερικού και εξωτερικού, ορθολογικά θα πρέπει να αναμένεται ότι οι σχετικές δράσεις θα πρέπει να αναπτύσσονται συντονισμένα (αφού είναι πασίδηλο ότι η εκμετάλλευση του Διαστήματος έχει σημαντικότατο κόστος) και μέσα από διάλογο, προκειμένου να εξασφαλίζεται η βέλτιστη κάλυψη των απαιτήσεων των τελικών χρηστών και να αποφεύγεται η επικάλυψη δαπανών και αρμοδιοτήτων.

Το καταλληλότερο υπόβαθρο για την κατανόηση των ανωτέρω προσφέρει η υφιστάμενη Ευρωπαϊκή Πολιτική για το Διάστημα (European Space Policy-ESP, 2007),<sup>1</sup> που, ανάμεσα σε άλλα, προχωρά και σε συστάσεις για την απαραίτητη θεσμική οργάνωση των κρατών - μελών. Υπενθυμίζεται ότι πλέον με την Συνθήκη της Λισσαβόνας (άρθρο 189 περ.1-4), το Διάστημα εντάσσεται στις Πολιτικές που θα αναπτύξει περαιτέρω η ΕΕ (όπως στο παρελθόν ήταν η Γεωργία και η Αλιεία) και θα την εξελίξει σε συγκεκριμένο πρόγραμμα με στοχευμένες και ιεραρχημένες δράσεις, που στο σύνολό τους θα αποτελέσουν μελλοντικά ένα τεχνικό πρόγραμμα για το Διάστημα σε όλες τις διαστάσεις.

Αν και η προαναφερόμενη Πολιτική χρονολογείται από το 2007, στην Ελλάδα εξακολουθούν να σημειώνονται αποκλίσεις στο βαθμό που απουσιάζει ο κεντρικός Φορέας που θα χειριστεί το ζήτημα αλλά και ο συντονισμός μεταξύ των επιμέρους φορέων, που δεν βρίσκεται σε ικανοποιητικό στάδιο. Συνεπώς οι ορθές επιλογές των Ληπτών Αποφάσεων, μπορούν να αποκαταστήσουν αυτές τις ελλείψεις.

---

<sup>1</sup> Communication from the Commission to the Council And The European Parliament, European Space Policy, COM(2007), 212 final, Brussels, 26.4.2007.

## 1. Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Διαστήματος ως υπόβαθρο υποχρεώσεων.

Αφορμή για την παρέμβαση αυτή δόθηκε από την επίσκεψη, την τελευταία εβδομάδα του Ιουνίου 2011, εκπροσώπων του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Πολιτικής για το Διάστημα (ESPI), μιας δεξαμενής σκέψης που εδρεύει στη Βιέννη και χρηματοδοτείται κατά βάση από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Διαστήματος (ΕΟΔ/ESA), του οποίου και η Ελλάδα είναι μέλος από το 2005. Οι εκπρόσωποι του ESPI συναντήθηκαν με αρμόδιους ορισμένων από τους κύριους κυβερνητικούς δρώντες στο χώρο του Διαστήματος (Άμυνα, Έρευνα και Τεχνολογία, Περιβάλλον, Μεταφορές-Επικοινωνίες, Βιομηχανία) και κύριος στόχος τους ήταν η ενημέρωση για την ανάγκη εσωτερικής εκπόνησης μίας εθνικής Πολιτικής για το Διάστημα και τη συγκρότηση ενός κυβερνητικού Γραφείου για το Διάστημα, σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές πρακτικές.<sup>2</sup>

Υπενθυμίζεται, ότι η τρέχουσα Πολιτική ΕΕ για το Διάστημα έχει ως στρατηγικό όραμα / αποστολή τους ακόλουθους στόχους: Την ανάπτυξη όλων των διαστημικών εφαρμογών για σκοπούς δημοσίου συμφέροντος, την εξυπηρέτηση των αναγκών της ΕΕ σε θέματα ασφάλειας και άμυνας, την ενίσχυση της αεροδιαστημικής ευρωπαϊκής βιομηχανίας, την προώθηση της κοινωνίας της γνώσης και την εξασφάλιση της ανεξαρτησίας των ευρωπαϊκών εφαρμογών. Συνάγεται λοιπόν ότι και οι επιμέρους πολιτικές των κρατών-μελών οφείλουν να είναι συμβατές με την καθορισμένη πολιτική της ΕΕ.

Κύρια απαίτηση που θέτει η Ευρωπαϊκή Πολιτική Διαστήματος είναι η αλληλοενημέρωση και η συζήτηση ανάμεσα σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, κυρίως δε με τη μορφή του διαλόγου ανάμεσα στους εθνικούς φορείς που εκπροσωπούν την εσωτερική ασφάλεια, την άμυνα και τη βιομηχανία. Ο «δομημένος διάλογος» (structured dialogue), όπως αποκαλείται, έχει στόχο να εξασφαλίσει συνέργειες και να διαπιστώσει ευκαιρίες για κοινή δράση, καταγραφή απαιτήσεων, λειτουργία, χρήση και εκμετάλλευση ει δυνατόν κοινών συστημάτων (αφού από τη δεκαετία του '90 έχει γίνει αποδεκτή διεθνώς η τάση ότι τα δορυφορικά συστήματα αντιμετωπίζονται ως «διπλής χρήσης»).

Διαπίστωση της κοινής λογικής και προαπαιτούμενο οποιουδήποτε διαλόγου είναι η ύπαρξη ενός κεντρικού Φορέα, υπό την αιγίδα του οποίου θα γίνει ο διάλογος. Σημείο στο οποίο η Ελλάδα διατηρεί, το λιγότερο, μια προβληματική προσέγγιση. Το θέμα έλλειψης Πολιτικής για το Διάστημα και Φορέα έχει τεθεί και θεσμικά από το 2009 στη χώρα από εκπροσώπους του ΕΟΔ, στο πλαίσιο της κοινής Ομάδας Κρούσης Ελλάδας-ΕΟΔ, χωρίς μέχρι στιγμής να υπάρχει αξιόλογη εξέλιξη.

Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι, χωρίς την ύπαρξη ενός κεντρικού Φορέα δεν είναι δυνατή ούτε η καταγραφή μιας ενιαίας Πολιτικής για το Διάστημα (καλύπτοντας έτσι την αντίστοιχη έλλειψη), ούτε η συγκρότηση και καταγραφή ενός ολοκληρωμένου Διαστημικού Προγράμματος (παρά τις επιμέρους δράσεις που αναπτύσσουν τα Υπουργεία). Προφανώς οι ανωτέρω παραινέσεις του ESPI, αλλά και οι απαιτήσεις του ΕΟΔ για συγκρότηση Φορέα καθώς και εθνικής πολιτικής, είναι ορθολογικές και σύμφωνες με τη διεθνή πρακτική, που και η Ελλάδα οφείλει να ακολουθήσει.

<sup>2</sup> Εξοικονομώντας χρήμα μέσω του Διαστήματος: Προτάσεις ανάπτυξης για την Ελλάδα από το Διευθυντή του ESPI, ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2 Ιουλίου 2011, [http://news.kathimerini.gr/4dcgi/\\_w\\_articles\\_world\\_2\\_02/07/2011\\_447908](http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_world_2_02/07/2011_447908)

## 2. Η Κατάσταση στην Ελλάδα στο χώρο του Διαστήματος.

Μία τυπική οργάνωση που απαντάται στην πλειοψηφία των χωρών, προϋποθέτει την ύπαρξη καταγεγραμμένης Πολιτικής για το Διάστημα (*ποιοί είναι οι στόχοι μίας χώρας*), την καταγραφή ενός συναφούς Προγράμματος για το Διάστημα (*πώς τεχνικά υλοποιούνται αυτοί οι στόχοι*) και την ύπαρξη ενός κεντρικού Φορέα (*που εισηγείται / υλοποιεί / εποπτεύει τα παραπάνω*). Φρονώ ότι προαπαιτούμενο κάθε Πολιτικής, είναι ο φορέας καταγραφής της. Στον τρόπο συγκρότησης αυτού του Φορέα στον τομέα του Διαστήματος θα εστιαστεί η παρούσα παρέμβαση. Ας δούμε τι ισχύει στην Ελλάδα και ποιες είναι οι πιθανές επιλογές των Ληπτών Αποφάσεων στο συγκεκριμένο τομέα (φορέας).

Η Ελλάδα στερείται καθορισμένης και καταγεγραμμένης Εθνικής Πολιτικής για το Διάστημα καθώς και κεντρικό φορέα για τα ζητήματα αυτά, (προφανώς δε και καταγεγραμμένου Προγράμματος που ορθολογικά θα έπρεπε να αναμείνει τον καθορισμό Πολιτικής). Και για τα δύο θέματα έχουν προηγηθεί διαβουλεύσεις εικοσαετίας και παραμένει ακατανόητη μία τέτοια αδράνεια, ιδίως εάν ληφθεί υπόψη ότι η πολιτική υφίσταται σε υψηλότερο επίπεδο αυτής (ESP, 2007) της ΕΕ και ΕΟΔ, οργανισμοί στους οποίους η χώρα είναι μέλος.

Οφείλουμε όμως να παρατηρήσουμε ότι η έλλειψη αυτή δεν έχει εμποδίσει την ανάπτυξη αξιόλογων, πλην όμως αποσπασματικών επιμέρους προγραμμάτων, που μέσω επίγειων σταθμών επιτρέπουν άμεση πρόσβαση σε δορυφόρους όπως τα προγράμματα επικοινωνιών (Hellas Sat), παρατήρησης γης (Helios-2, Meteosat), έρευνας & διάσωσης (Cospas/Sarsat), εντοπισμού και πλοήγησης (EGNOS). Σε καμία περίπτωση η επιλογή αυτή δεν έγινε με βάση προτεραιότητες, αφού κάτι τέτοιο προϋποθέτει κατ' αρχήν ένα εσωτερικό συντονισμό.

Μάλιστα, σε κάποιες όμως περιπτώσεις δεν έχει αναπτυχθεί η κατάλληλη υποδομή εκμετάλλευσης, αλλά ούτε καν ο εντοπισμός των τελικών χρηστών και δίνεται η εντύπωση ότι το βάρος πέφτει στην συνεχή οριζόντια απόκτηση συστημάτων, παρά στην κάθετη εμβάθυνση για την ουσιαστική εκμετάλλευσή τους, σε όλες τους τις διαστάσεις. Μία τέτοια διαπίστωση, απαντάται συχνά και χαρακτηρίζεται ως «παιδική αρρώστια», που κάποτε επιτέλους πρέπει να αντιμετωπιστεί.

Η έλλειψη κεντρικής αρχής δεν εξασφαλίζει τον κεντρικό έλεγχο, το συντονισμό, την ανάληψη ευθύνης και την κάλυψη των απαιτήσεων των τελικών χρηστών. Προφανώς έτσι υπάρχει αποσπασματική ενημέρωση της πολιτικής Ηγεσίας, δεν μπορούν να καθοριστούν συνολικά οι στόχοι, οι προτεραιότητες και οι ιεραρχήσεις τους και δεν υπάρχει ενιαία σχεδίαση για το μέλλον.

Οι διάφορες ευκαιρίες εξετάζονται από τους επί μέρους εμπλεκόμενους φορείς αυτόνομα, χωρίς τα κατάλληλα πάντοτε κριτήρια, την απαιτούμενη τεχνογνωσία (αφού οι ειδικοί στην Ελλάδα είναι λίγοι και διασκορπισμένοι) και χωρίς να εντάσσονται σε ένα ενιαίο πλαίσιο δράσης. Με τέτοια κατακερματισμένη δομή και άναρχη ανάπτυξη δραστηριοτήτων (με την έννοια έλλειψης μίας κεντρικής αρχής) δεν είναι περίεργο που η χώρα δεν υποβάλλει αναφορά εθνικών δραστηριοτήτων στο επίπεδο της αρμόδιας επιτροπής του ΟΗΕ (COPUOS), όπως απαιτείται.

Τα κονδύλια που δαπανώνται από τα επιμέρους Υπουργεία είναι μεγάλα και κανείς αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα δεν μπορεί να δώσει ένα συγκεντρωτικό αριθμό δαπανών της χώρας για την

εκμετάλλευση του Διαστήματος.<sup>3</sup> Από την άλλη πλευρά η ενίσχυση της γηγενούς βιομηχανίας, μέσω συμμετοχής της στα προγράμματα που αναπτύσσονται, είναι ελάχιστη, με εξαίρεση τα προγράμματα του ΕΟΔ.

Παραδοσιακά ο διάλογος (και προφανώς ο έλεγχος) στο εσωτερικό της χώρας, στα θέματα αυτά, είναι ιδιαίτερα περιορισμένος και η έλλειψη δομής έχει σημαντικό λόγο στο ζήτημα αυτό. Κλασικό παράδειγμα η αδυναμία συνεργασίας ΥΠΕΘΑ-ΥΜΕ στις επιχειρησιακές απαιτήσεις για το πρόγραμμα Hellas Sat, που οδήγησε λίγο πριν τη ματαίωση του εγχειρήματος στην αγορά την τελευταία ώρα από τον ιδιωτικό τομέα ενός έτοιμου δορυφόρου, με τα τεχνικά χαρακτηριστικά που είχε, ανεξάρτητα αν αυτά κάλυπταν τις εθνικές απαιτήσεις ή όχι. Ακόμα και ανάμεσα σε τομείς που στην ΕΕ ο διάλογος έχει θεσμοθετηθεί (π.χ. ανάμεσα στην εσωτερική ασφάλεια και την άμυνα),<sup>4</sup> στην Ελλάδα ο διάλογος είναι περιορισμένος.

Από παράδειγμα προήλθε από την ενημερωτική συζήτηση στο ΕΛΙΑΜΕΠ που προκλήθηκε μετά από το αίτημα του ESPI στις 24 Ιουνίου 2011.<sup>5</sup> Εκεί, μέσα από μία γενική αλληλοενημέρωση των δραστηριοτήτων που έχουν στο Διάστημα τα επιμέρους Υπουργεία και μέσα από ένα απλό διάλογο, κατεγράφη το ενδιαφέρον του ΥΠΠΡΟΠΟ για προϊόντα παρατήρησης γης από τον επίγειο σταθμό του ΥΠΕΘΑ, ενώ βρέθηκε ότι η Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας (που εποπτεύεται από το Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων), λειτουργεί προεπιχειρησιακά επίγειο σταθμό του συστήματος EGNOS, ο οποίος βρίσκεται στη φάση «τελικών δοκιμών». Σημειώνεται ότι το αίτημα για ένα τέτοιο σταθμό, είχε υποβληθεί από το ΥΠΕΘΑ στη ΓΓΕΤ το 2003 (στο πλαίσιο ένταξής μας στον ΕΟΔ) για να καλύψει απαιτήσεις εντοπισμού και πλοήγησης με υψηλή ακρίβεια.<sup>6</sup>

Πολλά είναι ακόμη τα παραδείγματα που καταδεικνύουν ότι η απουσία κεντρικού Φορέα, η έλλειψη Πολιτικής και συντονισμένου Προγράμματος επιβαρύνουν τη χώρα που ήδη βρίσκεται σε δυσμενέστατη οικονομική κατάσταση. Η πολυμερής στρατιωτική συνεργασία στο πρόγραμμα παρατήρησης Helios-2 και η λήψη ικανού αριθμού εικόνων ημερησίως από τον επίγειο σταθμό της Τανάγρας, έχει ήδη δημιουργήσει απαιτήσεις εκμετάλλευσης των δεδομένων και από χρήστες άλλων Υπουργείων. Η γαλλική πλευρά είχε δεσμευτεί ως προς τη δυνατότητα αυτή αφού αυτό γίνεται και στις άλλες χώρες. Το αυτό θα μπορούσε να επιδιωχθεί ενδεχομένως και για το μελλοντικό σύστημα παρατήρησης γης MUSIS. Δυστυχώς και στο πρόγραμμα αυτό η βιομηχανική συμμετοχή της χώρας φαίνεται ιδιαίτερα περιορισμένη.

Η εκμετάλλευση του τηλεπικοινωνιακού δορυφόρου Hellas Sat, ιδιοκτησίας πλέον του ΟΤΕ, που έχει διαθέσει δωρεάν φάσμα μέσω δύο αναμεταδοτών του στο ελληνικό δημόσιο, παραμένει άδηλη. Θα χρησιμοποιηθεί ουσιαστικά το φάσμα αυτό που η εμπορική αξία του είναι μεγάλη; Και τι θα γίνει με το μέλλον του δορυφόρου;

3 Η ετήσια εισφορά της Ελλάδας, μέσω της ΓΓΕΤ στον ΕΟΔ προσεγγίζει τα 15 εκ € (εισφορά στα υποχρεωτικά προγράμματα και συμμετοχή σε μερικά προαιρετικά). τα οποία και λόγω της δημοσιονομικής κρίσης δύσκολα εκταμιεύονται από τον κρατικό προϋπολογισμό. Ενδεικτικά η συνολική επένδυση για τον τηλεπικοινωνιακό δορυφόρο Hellas Sat ξεπέρασε τα 200 εκατ. €. Μόνο για το ΥΠΕΘΑ το κόστος του προγράμματος Helios στο κύκλο ζωής του είχε εκτιμηθεί το 2005 ότι θα ανέλθει στα 120 εκ. € για 10 χρόνια. Πιθανή συμμετοχή στο επερχόμενο MUSIS θα έχει κόστος μεγαλύτερο από αυτό του Helios-2. Οι διεθνείς υποχρεώσεις της ΕΜΥ το διάστημα 1995-2020 εκτιμούνται σε 70 εκ. €, ενώ και το κόστος προμήθειας του επίγειου σταθμού έρευνας-διάσωσης στα 1,5 εκ €. Η απόκτηση της επίγειας υποδομής για τη χρήση του τηλεπικοινωνιακού Hellas Sat, εφόσον υλοποιηθεί, είχε εκτιμηθεί στα 160 εκ. €. Άγνωστο παραμένει το κόστος του ΥΠΕΚΑ για τη δορυφορική καταγραφή των περιοχών που έχουν καεί από πυρκαγιές, του επίγειου σταθμού εντοπισμού θέσης EGNOS του ΥΜΕ, της επίγειας υποδομής του λοιπού δημοσίου τομέα για τη χρήση του Hellas Sat κλπ.

4 Civil-Military Synergies in the Field of Earth Observation, EU, EDA, CSG, ESA Joint Task Force, Final report, 26th November 2010, [http://ec.europa.eu/enterprise/policies/space/files/research/civil\\_military\\_synergies\\_2010\\_11\\_24\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/enterprise/policies/space/files/research/civil_military_synergies_2010_11_24_en.pdf)

5 <http://www.eliamep.gr/security-regional-developments/%cf%83%cf%85%ce%b6%ce%ae%cf%84%ce%b7%cf%83%ce%b7-%cf%83%cf%84%cf%81%ce%bf%ce%b3%ce%b3%cf%85%ce%bb%ce%ae%cf%82-%cf%84%cf%81%ce%b1%cf%80%ce%ad%ce%b6%ce%b7%cf%82-%ce%bc%ce%b5-%cf%84%ce%bf-%ce%b5%cf%85/>

6 Με τα Φ.900/57/Σ.19/ΥΠΕΘΑ/ΓΤΟΣΑΕ/ΓΔΑΒΕ/ΓΓΔ/21-11-2003 και Φ.900/58/Σ.20/ΥΠΕΘΑ/ΓΤΟΣΑΕ/ΓΔΑΒΕ/ΓΓΔ/3-12-2003

Η αξιοποίηση των δύο κυριότερων προγραμμάτων της ΕΕ Galileo/EGNOS (εντοπισμού και πλοήγησης) και του GMES (παρατήρησης γης) εμπλέκει πολλαπλούς χρήστες στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Θα χρησιμοποιηθούν για σκοπούς ασφάλειας και άμυνας στη χώρα;

Συνοψίζοντας, εύλογα διαπιστώνεται ότι λόγω της έλλειψης μίας κεντρικής αρχής - Φορέα δεν έχουν αναδειχθεί οι απαιτήσεις και οι κύριες προτεραιότητες της χώρας καθώς και ότι η εκμετάλλευση των ανωτέρω αλλά και άλλων συστημάτων δεν είναι πάντοτε ικανοποιητική και προς όφελος του συνόλου των εθνικών χρηστών.



### 3. Συστημική αναθεώρηση και Πιθανές Επιλογές.

Με τα ανωτέρω εκτιμώ ότι προκύπτει η ανάγκη μίας συστημικής αναθεώρησης της ατελέσφορης σημερινής κατάστασης. Πιθανές επιλογές μπορούν να είναι:

#### **α. Κεντρικός Φορέας με τη Μορφή Διυπουργικής Επιτροπής σε ορισμένο Υπουργείο.**

Αποτελεί την ευκολότερη λύση, αφού όλες οι προσπάθειες διυπουργικού συντονισμού αναπτύχθηκαν μέχρι σήμερα μέσω ad-hoc διυπουργικών Επιτροπών. Αυτές ξεκίνησαν με κεντρικό σημείο τη Διαστημική Επιτροπή (άτυπη επιτροπή η οποία ιδρύθηκε το 1991<sup>7</sup> και που αποτελούσε συμβουλευτικό όργανο του Υπουργού Βιομηχανίας Έρευνας Τεχνολογίας - (Υπουργείου Ανάπτυξης μεταγενέστερα). Αυτή τέθηκε υπό την αιγίδα της Γενικής Γραμματείας Έρευνας & Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ), που μέσω του Τμήματος Διεθνών Οργανισμών της, παρακολουθεί και τα θέματα Διαστήματος στην ΕΕ και τον ΕΟΔ. Καμία από τις Επιτροπές δεν κατάφερε να παράγει έργο αναφοράς και όλες τελικά σιωπηρά αδρανοποιήθηκαν. Αυτό πιθανά οφείλεται είτε στους περιορισμούς που έχει η ίδια η ΓΓΕΤ ως εκ της αποστολής της είτε σε δομικά ζητήματα που σχετίζονται με τις ίδιες της Επιτροπές :

- Ακόμα και στις περιπτώσεις που παρήχθη κάποιο σχέδιο Πολιτικής για το Διάστημα, αυτό περιοριζόταν μόνο σε θέματα έρευνας και τεχνολογίας, αφού αυτή είναι η θεσμική αποστολή της ΓΓΕΤ που δεν μπορούσε να υπερβεί χωρίς εξουσιοδότηση.
- Κατά καιρούς στη σύνθεση των Επιτροπών υπήρχαν εκπρόσωποι που είχαν ατελή κατανόηση των θεμάτων και ως εκ τούτου δεν είχαν πολλά να συνεισφέρουν σε θέματα ιδεών. Σε άλλες περιπτώσεις ήσαν πάρα πολλοί εκπρόσωποι για να καταλήξουν σε αποφάσεις ουσίας (ακόμα και η Διαστημική Επιτροπή αναγκάστηκε μεταγενέστερα να λειτουργήσει σε μειωμένη σύνθεση βμελούς Γραφείου), ενώ σε άλλες ήσαν ελάχιστοι εκείνοι που μπορούσαν να δεσμευτούν για θέματα θέσεων του φορέα που εκπροσωπούσαν ή των πόρων που θα έπρεπε να δεσμεύσουν.

Κατά τη κρίση μου, ο τρόπος αυτός δεν μπορεί να επιφέρει σημαντικά αποτελέσματα. Η μόνη λύση θα ήταν αν η Επιτροπή λειτουργούσε σε υψηλότερο επίπεδο, δηλαδή να αποτελείται από ένα **Συμβούλιο Υπουργών** των Υπουργείων που έχουν δράσεις για το Διάστημα. Το Συμβούλιο αυτό, μέσω 1-2 συνεδριάσεων το χρόνο, θα αποφάσιζε για την Πολιτική Διαστήματος, τον καθορισμό μακροπρόθεσμων αντικειμενικών σκοπών και την κατάρτιση του Προγράμματος με τις ιεραρχημένες προτεραιότητες της χώρας στο Διάστημα. Τις αποφάσεις αυτές όμως θα πρέπει να τις υλοποιεί ένας άλλος εκτελεστικός φορέας.<sup>8</sup>

<sup>7</sup> Συγκροτήθηκε με την από 13/3/1991 απόφαση του Υπουργού Βιομηχανίας Ενέργειας και Τεχνολογίας.

<sup>8</sup> Αλέξανδρος Κολοβός, « Εθνική Πολιτική και Θεσμική Οργάνωση για το Διάστημα: Ώρα για Δράση», ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΜΥΝΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ, Ιούνιος 2009, σελ. 104-111

## **β. Καθορισμός αυτόνομου Εκτελεστικού Φορέα.**

Αποτελεί τη δυσκολότερη λύση, λαμβάνοντας υπόψη τις σημερινές συνθήκες. Η μόνη προσπάθεια που έχει ιστορικά καταγραφεί για κάτι τέτοιο, υπήρξε το 1995. Τότε η Διαστημική Επιτροπή εκπόνησε σχέδιο εξουσιοδοτικής πράξης που αποσκοπούσε στην σύσταση Υπηρεσίας με την επωνυμία “Ελληνική Επιτροπή Διαστήματος-ΕΕΔ”, που θα ήταν το όργανο της Πολιτείας για τα θέματα των ειρηνικών χρήσεων του Διαστήματος.<sup>9</sup>

Η κριτική που ασκήθηκε ήταν ότι η όλη προσπάθεια ήταν μαξιμαλιστική, ότι η Ελλάδα τότε είχε περιορισμένες διαστημικές εφαρμογές, ενώ και το σχήμα που προτεινόταν έδινε βάρος στην έρευνα και στη γνώση, αγνοώντας τις άλλες διαστάσεις και η πρωτοβουλία αυτή εγκαταλείφθηκε (μετά και από αντιρρήσεις που πρόβαλαν τα Υπουργεία Εθνικής Άμυνας<sup>10</sup> και Μεταφορών-Επικοινωνιών).

Αν σήμερα η λύση αυτή, κρινόταν δόκιμη λόγω της αύξησης του όγκου των δραστηριοτήτων και των ανάλογων δαπανών, τότε θα μπορούσε να εξεταστεί στο πλαίσιο των προτάσεων που έχουν αναπτυχθεί,<sup>10, 11, 12</sup> δηλαδή πάντοτε ως **εκτελεστικός Φορέας άλλου Συμβουλίου ληπτών απόφασης** (Συμβούλιο Υπουργών και εκπροσώπων τους), που αναφέρθηκε στη προηγούμενη περίπτωση.

## **γ. Καθορισμός Εθνικού Φορέα εντός κατάλληλου Υπουργείου.**

Αποτελεί μία ενδιάμεση λύση και είναι αυτή που υποστήριξε το ESPI. Εξ αρχής σημειώνεται ότι αν εξαιρεθεί το Υπουργείο Άμυνας που διαθέτει θεσμικά εγκεκριμένη Πολιτική για το Διάστημα, αλλά και ειδικό φορέα στο επίπεδο του Υπουργού, κανένα άλλο Υπουργείο δεν διαθέτει κάτι αντίστοιχο.

Η μόνη προσπάθεια που έχει καταγραφεί για κάτι τέτοιο, υπήρξε απότοκος πάλι άλλης Διυπουργικής Επιτροπής το 2003,<sup>13</sup> υπό την ΓΓΕΤ (στο τότε Υπουργείο Ανάπτυξης) που κατέληξε σε Σχέδιο Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου (ΠΥΣ, 2003)<sup>14</sup> το οποίο ομόφωνα η Επιτροπή Εμπειρογνομόνων υπέγραψε και

9 Ανάμεσα στις προβλεπόμενες αρμοδιότητές της περιλαμβάνονταν και η άσκηση ελέγχων άλλων φορέων που ασχολούνται με το αντικείμενο καθώς και η εκπροσώπηση της χώρας σε διεθνείς οργανισμούς, μετά από έγκριση του ΥΒΕΤ. Η ΕΕΔ θα διοικούταν από επταμελές διοικητικό Συμβούλιο, που θα αποτελείτο από επτά επιστήμονες του χώρου, ενώ θα υπήρχε και Γνωμοδοτικό Συμβούλιο στο οποίο θα εκπροσωπούσαν φορείς του Δημοσίου-ιδιωτικού Τομέα, Πανεπιστήμια, Ερευνητικά Κέντρα κ.λ.π.

10 Απάντηση Υπουργού Άμυνας με το Φ.982/275470/Σ.58/20-3-95 προς ΥΒΕΤ, με την οποία αντιπροτεινόταν η ίδρυση Συμβουλίου Διαστημικής Πολιτικής που θα καθόριζε τους μακροπροθεσμούς αντικειμενικούς σκοπούς και θα κατήρτιζε το Διαστημικό Πρόγραμμα και η ίδρυση εκτελεστικής Υπηρεσίας που θα εφάρμοζε τις αποφάσεις του παραπάνω Συμβουλίου.

11 Δείτε σχετική ανάλυση στο Αλέξανδρος Κολοβός, ‘Διάστημα και Εθνική Ασφάλεια’,(Εκδόσεις ΠΟΙΟΤΗΤΑ, Αθήνα 2003) σελ. 307.

12 . Ο φορέας αυτός, με ενδεικτικό τίτλο «Εθνική Υπηρεσία Διαστήματος», είναι μία εκτελεστική Υπηρεσία, η οποία θα υλοποιεί τις αποφάσεις του παραπάνω Συμβουλίου. Ειδικότερα, ο φορέας αυτός θα πρέπει να εισηγείται την Εθνική Πολιτική και Στρατηγική για το Διάστημα. Επίσης θα είναι αρμόδιος για την διαχείριση, επίβλεψη και συντονισμό όλων των διαστημικών δραστηριοτήτων (πολιτικών, εμπορικών και συστημάτων εθνικής ασφαλείας), σύμφωνα με τους αντικειμενικούς σκοπούς που καθορίζει το Συμβούλιο.

13 Διυπουργική Επιτροπή Εμπειρογνομόνων για τη χάραξη πολιτικής στον Τομέα της Διαστημικής Έρευνας και Τεχνολογίας,

14 Το Σχέδιο ΠΥΣ πρόβλεπε: α. Η συγκρότηση και λειτουργία μόνιμης Διυπουργικής Επιτροπής (υπό τον συντονισμό του Υπουργού Ανάπτυξης) με εκπροσώπους από τα αρμόδια Υπουργεία, παραγωγικούς φορείς και την επιστημονική κοινότητα, η οποία θα εισηγείται στην Κυβέρνηση τη χάραξη της εθνικής Πολιτικής για το Διάστημα. β. Η εν λόγω Επιτροπή θα υποστηρίζεται από μόνιμη Γραμματεία, που θα υπάγεται άμεσα στον Γενικό Γραμματέα

που λόγω εσωτερικών αντιδράσεων (για τη μόνιμη 5μελή Γραμματεία ειδικών που θα υπαγόταν ανεξάρτητη στο Γενικό Γραμματέα), δεν προωθήθηκε.

Μέχρι σήμερα όλες οι κεντρικές προσπάθειες εξακολουθούν να αναπτύσσονται καλαρά στο επίπεδο της ΓΓΕΤ, η οποία όπως έχει αναφερθεί αντιμετωπίζει συγκεκριμένους περιορισμούς λόγω υπαγωγής, αρμοδιότητας αλλά και κουλτούρας. Π.χ. το τελευταίο σχέδιο Εθνικής Πολιτικής (Οκτώβριος 2010), ένα πρωτόλειο κείμενο που τίθεται ως βάση διαβούλευσης των συναρμόδιων φορέων, δεν κάνει μνεία στην διάσταση ασφάλειας και άμυνας, αλλά εστιάζεται κατά βάση στις δραστηριότητες των προγραμμάτων του ΕΟΔ, έστω και εάν η αναγνώριση και η ενσωμάτωση του ρόλου του Διαστήματος και των σχετικών επιχειρησιακών ικανοτήτων στη Κοινή Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΕΠΑΑ)<sup>15</sup> οφείλεται στην ελληνική προεδρία ΕΕ (2002-03).

Πέρα από το ατελές διαχρονικό αποτέλεσμα, πρόσθετη κριτική που έχει ασκηθεί κατά καιρούς στη ΓΓΕΤ αφορά στο ότι δεν είναι ο φορέας εκείνος που δαπανά τα περισσότερα κονδύλια για το Διάστημα (το ΥΠΕΘΑ δαπανά πολλαπλάσια ποσά), ούτε αυτός που έχει την αρμοδιότητα χειρισμού των κυριότερων εφαρμογών σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο (το Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων είναι υπεύθυνο για τη πλοήγηση και τις τηλεπικοινωνίες). Νέοι κυβερνητικοί δρώντες όπως το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (ΥΠΡΟΠΟ) ή το Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ) έχουν σημαντικές επίσης εμπλοκές/απαιτήσεις σε συναφή προγράμματα.

Τέτοιες απόψεις έχουν οδηγήσει στο παρελθόν τα δύο πρώτα Υπουργεία σε προβληματισμό για το εάν θα έπρεπε εκείνα να αναλάβουν θεσμική πρωτοβουλία για τα θέματα συγκρότησης εθνικού φορέα. Σε ότι αφορά στο ΥΠΕΘΑ, παρατηρείται ότι ο τρόπος που ορισμένοι αντιμετωπίζουν τα διαστημικά συστήματα αλλά και ο διάλογος για την πολυμερή εκμετάλλευσή τους, έχει αποτελέσει ένα από τα σημαντικότερα εμπόδια που πρέπει να ξεπεραστούν.

Κάποιοι αντιμετωπίζουν τα συστήματα ως υψηλής αξίας μέσα που πρέπει να προστατευτούν και να περιοριστεί η χρήση τους, αντί να χρησιμοποιηθούν για να καλύψουν τις απαιτήσεις των παντός τύπου χρηστών, έτσι ώστε ο λόγος κόστος προς αποτελεσματικότητα να είναι ο βέλτιστος σε εθνικό επίπεδο. Η ανωτέρω επιχειρηματολογία μπορεί να έχει κάποια βάση, και ως προς ορισμένα συστήματα μόνο, πλην όμως θα πρέπει να είναι η εξαίρεση και όχι ο κανόνας.

Κριτήριο ως προς ποιο Υπουργείο θα ήταν καταλληλότερο να φιλοξενήσει τον κεντρικό φορέα θα μπορούσε να είναι η διεθνής πρακτική. Κατά το ESPI, η διεθνής τάση είναι η υπαγωγή του κυβερνητικού φορέα Διαστήματος, που θα συντονίζει τις παρεμβάσεις όλων των υπολοίπων, σε οικονομικά Υπουργεία. Για παράδειγμα η αρμοδιότητα του κεντρικού φορέα εντάσσεται στο Υπουργείο Βιομηχανίας και Τεχνολογίας.<sup>16</sup>

Η ΓΓΕΤ σήμερα υπάγεται στο Υπουργείο Παιδείας δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, με έμφαση στη γνώση και την έρευνα (μέχρι το 2009 η ΓΓΕΤ υπαγόταν στο Υπουργείο Ανάπτυξης). Σημειώνεται ότι μέχρι το 2005, το Διάστημα και στην ΕΕ υπαγόταν στο τομέα της έρευνας, αλλά

---

ΓΓΕΤ. Η Γραμματεία αποτελείται από πέντε μέλη, με πενταετή θητεία και είναι υπεύθυνη για την προετοιμασία και εφαρμογή των αποφάσεων της ολομέλειας.'

15 "ESDP and Space", doc. 11616/3/04 REV 3 dated 16, November 2004 στο [http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/document.cfm?action=display&doc\\_id=2406&userservice\\_id=1](http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/document.cfm?action=display&doc_id=2406&userservice_id=1) και στο <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/04/st11/st11616-re03.en04.pdf>, παρ. 1. Για την ελληνική Πρωτοβουλία στη Στρατηγική Επιτροπή ΕΕ (EUMC, Βρυξέλλες, 12/03/03), στο πλαίσιο της Προεδρίας ΕΕ δείτε στο Alexander Kolonos, "The European Space Policy - Its Impact and Challenges for the European Security and Defence Policy", European Space Policy Institute, ESPI Perspectives 27, 2 Sep. 2009, [http://www.espi.or.at/index.php?option=com\\_content&task=view&id=399&Itemid=1](http://www.espi.or.at/index.php?option=com_content&task=view&id=399&Itemid=1).

16 Απαιτείται να υπάρξει εθνική στρατηγική για το Διάστημα, ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2 Ιουλίου 2011, [http://news.kathimerini.gr/4dcgi/\\_w\\_articles\\_world\\_2\\_02/07/2011\\_447907](http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_world_2_02/07/2011_447907)

έκτοτε έχει μεταφερθεί στο τομέα των Επιχειρήσεων και της Βιομηχανίας και οι σχετικές αποφάσεις προέρχονται από το Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας. Σημειώνεται ότι και ο προσανατολισμός του ΕΟΔ είναι στη κάλυψη των αναγκών της βιομηχανικής πολιτικής των μελών του (και δευτερευόντως των αναγκών της πανεπιστημιακής κοινότητας). Εδώ η κρατούσα αντίληψη είναι η αντίθετη.

Στο πνεύμα αυτό μία λύση θα μπορούσε να ήταν η **συγκρότηση ενός γραφείου Διαστήματος στο Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας** και η στελέχωσή του μετατάσσοντας εκεί κατ' αρχήν το αρμόδιο προσωπικό της ΓΓΕΤ και το αρχείο τους. Η λύση αυτή είναι ακόλουθη με την αντίστοιχη οργάνωση της ΕΕ (υπό την Ανταγωνιστικότητα περιλαμβάνονται τα θέματα Εσωτερικής Αγοράς, Βιομηχανίας, Έρευνας και Διαστήματος).

#### **δ. Επίβλεψη Συντονισμού Δραστηριοτήτων από Γραφείο Πρωθυπουργού.**

Στο παρελθόν, μία τέτοια πρωτοβουλία από το επίπεδο του Γραφείου του Πρωθυπουργού, οδήγησε το ΥΠΕΘΑ και το τότε Υπουργείο Μεταφορών-Επικοινωνιών να συνεργαστούν, επεξεργαστούν και υποβάλλουν ένα σχέδιο Εθνικής Πολιτικής για το Διάστημα, που όμως δεν έτυχε της απαιτούμενης συνέχειας.<sup>17</sup>

Με δεδομένη την ελλιπή συνεργασία που έχουν διαχρονικά επιδείξει μεταξύ τους τα Υπουργεία, δεν είμαι βέβαιος ότι η πρόταση του ESPI για την υπαγωγή του κυβερνητικού φορέα σε ένα Υπουργείο θα είναι αποτελεσματική, εάν αυτός ο συντονισμός και η διυπουργική αποτελεσματικότητά του δεν **εποπτεύεται από ένα υψηλότερο επίπεδο**, σαν και αυτό που έχει δημιουργήσει το Γραφείο Πρωθυπουργού για άλλα πολύπλοκα κυβερνητικά θέματα (αντίστοιχη ρύθμιση έχουν και άλλες χώρες όπως πχ η Γαλλία και η Ιταλία).

Αυτό θα μπορούσε να γίνει με τη θεσμοθέτηση μίας θέσης ενός αρχιτέκτονα για το Διάστημα (κατά τα ανάλογα αμερικανικά πρότυπα του Space Architect για να επιλυθεί το θέμα του συντονισμού των πολλαπλών φορέων και για την εμβάθυνση στις διαδικασίες). Για την ανωτέρω ανάγκη έχει ενημερωθεί ο Πρωθυπουργός, ο Υπουργός Επικρατείας και ο Γενικός Γραμματέας ΓΓΕΤ κατά το πρώτο εξάμηνο του 2010.

---

<sup>17</sup> Πρόταση για μια Εθνική Διαστημική Πολιτική, που υπεβλήθη από το Επιτελείο Υπουργού Άμυνας στο Γραφείο Πρωθυπουργού με το Φ.982/152/55889/Σ.2390/ΕΠΥΕΘΑ/ΓΔ/25-9-97.

#### 4. Οργάνωση μετά από Εισήγηση «Επιτροπής Σοφών».

Χωρίς ηγετικό ή κυβερνητικό σημείο αναφοράς, υπεύθυνο για το συντονισμό, σχεδιασμό και λήψη αποφάσεων, είναι αδύνατο να δομηθεί ικανοποιητικά οποιαδήποτε δραστηριότητα. Κατά τη κρίση μου, η ανάγκη μίας νέας θεσμικής οργάνωσης είναι αναντίρρητη και υπαγορεύεται από την υφιστάμενη ομπρέλα (δηλ. Πολιτική Διαστήματος της ΕΕ και τις σχετικές υποχρεώσεις μας έναντι του ΕΟΔ) και η χώρα, ως μέλος των, έχει αν όχι νομική, τουλάχιστον ηθική υποχρέωση να εφαρμόσει, έστω και καθυστερημένα.

Φρονώ όμως ότι η όποια λύση - επιλογή (ακόμα και η ανωτέρω όπως η συγκρότηση ενός γραφείου Διαστήματος στο Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας & Ναυτιλίας), δεν θα πρέπει να προέλθει ως εισήγηση ενός ειδικού ή επιτελών ενός επιμέρους Υπουργείου σε λήπτη αποφάσεων (που στερείται όλων των δεδομένων και του ιστορικού αλλά και της αναποτελεσματικότητας των παρελθουσών δράσεων), αλλά ως απότοκος μίας πιο σύνθετης ανεξάρτητης Μελέτης ειδικών, που εντέλλεται προς τούτο εκ των άνω, από μία 'υψηλή κυβερνητική εστία'.

Σήμερα, με δεδομένη την γενικότερη δυσμενή οικονομική κατάσταση της χώρας, τις διεθνείς της υποχρεώσεις και την πολυπλοκότητα των εφαρμογών, τον κατακερματισμό των χρηστών και την ανάδειξη νέων δρώντων, των πολλαπλών επιλογών που προκύπτουν για το μέλλον και κυριότερο την εικοσαετή αδράνεια θεσμικής οργάνωσης και τις εγγενείς αδυναμίες που διαχρονικά έχουν εντοπιστεί, φρονώ ότι η νέα θεσμική οργάνωση θα πρέπει να προέλθει ως εισήγηση μίας Μελέτης εκ των άνω, που θα συνταχθεί από μια «Επιτροπή Σοφών», όπως έχει χρησιμοποιήσει στο παρελθόν η ΕΕ για το ζήτημα καθορισμού του κεντρικού φορέα της στο Διάστημα.<sup>18</sup> Για την ανωτέρω ανάγκη ενημερώθηκε ο Γενικός Γραμματέας ΓΓΕΤ το Μάιο του 2010.

Για το λόγο αυτό, στη προτεινόμενη Μελέτη απαιτείται πέραν της θεματικής καταγραφής των χρηστών, προγραμμάτων και μέσων σε εθνικό επίπεδο, η αποτίμηση του κόστους στο κύκλο ζωής καθώς και της αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων συστημάτων, καθώς και των σχεδίων για την επέκτασή τους, και επιπλέον ο έλεγχος και αξιολόγηση της κάλυψης των απαιτήσεων των χρηστών από τα ποικίλα συστήματα που έχουν μονομερώς αναπτυχθεί. Μόνο έτσι θα μπορέσει να γίνει μία καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης έτσι ώστε να εξασφαλιστεί ότι τόσο ο προτεινόμενος φορέας όσο και η πολιτική θα ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες των χρηστών.

Μία εμβληματική φράση του Προέδρου Ρήγκαν στην εποχή του Ψυχρού Πολέμου ήταν «Εμπιστοσύνη, αλλά και επαλήθευση». Στις δύσκολες εποχές που διέρχεται η χώρα, δεν υπάρχει πια η πολυτέλεια στην απεριόριστη εμπιστοσύνη που είχε επιδειχθεί παλαιότερα για την αενάως αυτόνομη και οριζόντια ανάπτυξη αποσπασματικών προγραμμάτων από τα Υπουργεία. Τώρα είναι καιρός για εμβάθυνση στις διαδικασίες, για θεσμική οργάνωση, συντονισμό και συνεργασία και πάνω από όλα, επαλήθευση ότι όλα γίνονται προς όφελος του εθνικού συμφέροντος.

<sup>18</sup> Wise Men's report, Carl Bildt, Jean Peyrelevade and Lothar Späth, 'Towards a Space Agency for the European Union', Report for the Director-General of the European Space Agency, November 2000. Available from [http://esamultimedia.esa.int/docs/annex2\\_wisemen.pdf](http://esamultimedia.esa.int/docs/annex2_wisemen.pdf)

Το ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΕΛΙΑΜΕΠ) ιδρύθηκε το 1988 και λειτουργεί ως ένα ανεξάρτητο, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ερευνητικό και επιμορφωτικό ίδρυμα. Μέσω του πολυετούς έργου του έχει αναδειχθεί σε σημαντικό φορέα πληροφόρησης, μελέτης και σχεδιασμού θεμάτων εξωτερικής πολιτικής, και θεωρείται ένα από τα πιο έγκριτα σε διεθνές επίπεδο κέντρα μελετών της Ελλάδας στον τομέα των Ευρωπαϊκών υποθέσεων και των διεθνών σχέσεων.

Το ΕΛΙΑΜΕΠ δεν εκφράζει, ούτε εκπροσωπεί συγκεκριμένες πολιτικές απόψεις. Επιχειρεί μόνο να λειτουργήσει ως θήμα ελεύθερου διαλόγου και ως κέντρο παραγωγής και ανταλλαγής ιδεών.

*The HELLENIC FOUNDATION FOR EUROPEAN AND FOREIGN POLICY (ELIAMEP) was founded in 1988 and operates as an independent, non-profit, policy-oriented research and training institute. It functions as a forum of debate on international issues, as an information centre, as well as a point of contact for experts and policymakers. Over the years, ELIAMEP has developed into an influential think-tank on foreign policy and international relations issues.*

*ELIAMEP neither expresses, nor represents, any specific political party view. It is only devoted to the right of free and well-documented discourse.*